

Согласовано

«31» август 2023г.

Зам. директора по УВР

/ Магомедмусаева / М.И.Магомедмусаева

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

по Дагестанской литературе 11 класс

(1 часу в неделю, за год 34 часа)

Учебно-методический комплект:

Планирование составлено на основе общеобразовательной программы.

Автор: Х.Сиражудин

Учитель: Магомедалиева М.Г.

2023-2024уч. год

ГКОУ РД «Ибрагимогарская СОШ Тляратинского района»

10-II классазда творимүлел

кәлзулал ва хъваевула хәлтабазул аслиял тайпаби

Пасихго жудожествияб литература цали.

Жинца бицине вахъвазе бүтөб хабаралъе – кәлтаялье план гүлди.

Малъараф асаралда яги чанго асаразда тласан жиндириг оникруги загыр гъабун, сочинениил хадури (хъванги бицинги) Шалдохъбазул жидерго захматагъул, гъез обществоялье гъабулеб пайдаяб хәлтүл бицарал творческиял сочинениил хъвай.

Цо яги чанго жудожствияб асаралда тласан кәлтай хадуриэ.

Жинцаго цаларал тлахъзэ, хал гъабураб фильмалье, сценаядла бихъараб пъесаилье къимат къезе (рецензия хъвазе).

Лъялъул ва бажарициялъул раҳвали

10-II классалбул цалдохъбазда чере лъолел аслиял тмалаби

Цалдохъбазда лъоле ккола:

- Дагъистаналъул литература ила жаниб 19 гласруяла ккараг тарихиял лъугъя - бахъиназул хасты батизе ва бицине
- поэтазул асаразул хасты, миллийб литература цебетезабияльтуль гъез лъураб бутла
- гүрус литератураялъул дарсазда малъараф литературияб теориялъул баяназдаса пайда босизе
- реклекъе лъаваризе рихизаруул асарал

Цалдохъбазда бажаризе ккола:

- хъвадарухъана с рихизаруул лъугъя - бахъиназул сурат цебече забизе
- Художествияб хастыги хисабалде босун, малъараф асаралъул анализ гъабизе
- хабариял, лирикиял, драмаильуль асарал ратла рахвице
- асаралъул гүлди, лъугъя- бахъиназул ракас героязул образал, сипатияб калам дандекъян, асаралъул идея ва
- художествияб хастыи рагъизе гъезул бүтөб квар батизе
- асаралъул героязул хасият - гъамалъе къимат къезе, цо яги чанго асаралъул героялдандеккун, гъезул гъамал ва
- хасал ражал ратизе
- асаралъул героязехун, гъенир кколел лъугъя-бахъиназдехун авторасул бербалагы батизе
- малъараф асаралги къочоюе росун, авторасул творчествоялъулги гъесул рухий дунялъулги хурхен чезабизе
- цалараб асаралъе жинца къолеб къимат къучаблъун гъаруулел хүружаби рачине
- художествияб асар пасихго цализе
- жиндири къалзулаб вахъвазула бямъялье план гүлцизе
- батыи-батыи тайпабазул сочинение данде гъабиа(бишунги хъванги)

- макъараң асаралда жаниб **сюжетальу**, гүңгиләүл, героязул образаузул ва сипатияб **каламалъул** идеялгуң художественниаб **ківар** разызе;
- асаралъул идейб **жагна** разызе героязул бүгебкіевар ва авторас гөмбөсие къолеб бүгеб **къышкат** батизе;
- асаралъул **ва** гөмбөл героязул **хлакъальуль** лъұғараб жиндиригө **пикру** **күчілабльун** гъабизе;
- художествиял, общественниялгун – политикиял гъедигио литературиял **критикалъул** текстал битіүн, дүрүн. **райгүн целизе;**
- художествиял асарал пасихігө **целизе;**
- бишуунеби **хъвалеби** жиндиригө **кілтаялъул** **план** гүңгизе;
- захматаул темаялда творческиял сочинениял **хъвазе** (жиндиригө **хламтул** **халбихи**ялъул **күчілалда** за мальзарал асараңда **тласан**);
- общественниялгун- политикиял ба **литературиял** **критикалъул** макъалабаузул **къокъаб** **хласил** **хъвазе**, гъезе **план** гүңгизе;
- **ко литературияб** асаралда **тласан** **доклад** язи **къокъаб** **кілтай** **хадуризе;**

Асар маңылбулгун бүхъен

Хъада – чөадияды, жамғылбун политикиял темаялда хурхараб сочинение.
Рұхынаб бечельшияды, жамғылбун политикиял темаялда хурхараб 2-3 асаралъул күчілалда доклад **хадури**.
Хабариял тексттаузул **къокъаб** язи **тласабици**арاب изложение.

18. Социалстияб захмиталъул чөрхтабазул түхиниц. («Ф. Галиеватыу «Көлбөл мүгүр» асаралыу күнчалда) 19. Поззияльул кыбаралъул ва поэтису боршалыу хакъятуу З. Кажиевасуу ва Ф. Камзатовасуу пикраби. («Иисудум гарашвары, «Көбөлтүх» асаралу күнчалда)

20. дагъистаналъул гөнжесел поэтазул күйдүзүль ватып хуралияльул асп. (Жидечаго тасарычарал кыз-лайык поэтазул асаралу күнчалда) 21. Фир аниш

Бази: а) Классолда төбөйтсиз 4 сочинение, рөкөй ҳөвөз көлең 3 сочинение

б) Классолда рөкөйөгө цийнаб түхалъ шандохьваже көлең лайык тема: боктарас боктараб тасаввишүү ҳөвөз.

Жидечаго шализе көлел асарал

Шадаса Камзат - Кюде. дүүр риэши
Зайд Кажиев - Рекел асар ал
Рустем Камзатов - Рүнчабазул чынкылчи, Улбун ишүнч, Фир Дагъистан
Сүлейман Стальский - Ватаналъул хакъялъул тикраби. Дагъистан. Шагла үбесса, хераб дүнизд
Инса Мухамадов - Кынис. Бурнада гөртөн
Даэу Галиева - Боркагы
Эрбенди Капиев - Поэт
Абдумалиб Тыбфурров - Наги Ишаги. Ихдами көңгүл
Абдулмуслим Жафаров - Диркемалъул балъголы
Дагъистаналъул хакъялъул поэзиялъул антология
Мухамад Шакхалов - Бурлан
Табдумакиев Хачалов - Солдатасын ляды

XI классалда адабият темабазда төримтүлел кілзулал ва хъявуулал қалыпташыл аслиял тайпаби

Художествиял асарал пасихігі қалып.

Жинциаго бицине, гъединго хъяваве бүгеб жоялье ғладатаба жубараб план ғұңы.

Хабариял асараузул, гъезул буттабазул изложениесхисабалда бицинги хъванги анализын қадаҳы қласил къезе бажари.

Цалдохъабазул жидерго захмтапталыул бицарал сочинениял хъватай.

Жамгиябун полиптикияб макъалаильул къокъаб қласил хъватай. Гъединго гъезул план ғұңы.

Жидешаго қалараб төхъелье, бихтараб киноялье, телевизоралдасан къураб асаралье къимат къезе бажари.

Лъялбул ва бажариялбыл рахын

XI классалбул цалдохъабазда чере лъолел аслиял тарабал

Цалдохъабазда лъаде ккода:

- эркенпъялье ғлоғо ғылабураб мәгларупаузул қъеркъеяльулыгы адабиятальулыгы хүрхен үзеңдізіле;
- лъазаруул асаразда жаниб тарихиял хасльаби ратизе;
- лъазаруул асаразул аслиял багъадураузул ғламал-хасиятальул ғламмаб кіөаралыул бицине;
- лъазаруул жанральул асараразе къимат къезе;
- критикиял макъалабазда лъазаруул асаразе къимат къезе;
- программиялда реклехъе лъазаризе риҳызааруул текстпал;

Цалдохъабазда бажаризе ккода:

- хъядаруխанас разгульдальун ғұңыларал художествиял сипаталада чере үзәризе;
- асаралда рорхуле л аслиял суалал ратизе;
- лъазабулеб асаралда жаниб сложетальул, композицияльул, багъадураузул сипаталыул да сипатынан каламалыул ківар разызе;
- художествиял асарал пасихігі қалып:
- бишинебги хъвалебги жиндиригө қалыпташыл план ғұңызе;
- қалараб төхъелье, бихтараб киноялье, балагтараб спектаклялье къимат къун, рецензия хъявазе.
- хъядарухъанас разгульдальун ғұңыларал художествениял сипат - суратал чере үзәризе;
- идеябүн-художествиял хаслығи хисабалде босун, асаралыул тайна үзәбизе; (эпосиабици, лирикайши, драмайши, гъеб кколебали);
- асаралыул рорхулен аслиял суалал ратизе;

Рекомендации асаралы

Чадаса Хамзат - «Хамбагадурлық»- тәсса биңарлаб кесек.

Зайд Мажеев - «Пікірлі майдан»

Сүлейман Стальский - «Комсомол»

Абұлғалиб Тұағуров - «Бакьбакқұл»

Рахим Хамзатов «Мазарулаі»- тәсса биңарлаб кесек.

11 класада хөвәз мұстахсиктәр сочинениял мисалинб әлемнік

1. Цы. Хамзаттың «Верхасуда Қысса» социализм гүлшулаго, әладамал үйлеси
2. Эркенаб зақыншыл- рұхбай бөгелмегендегін шын. («Верхасуда Қысса» асаралық құрулда)
3. Соғетиял жиілдемеде ғорткоб ғұдурылып тегін. (Цы. Ц. Верхасуда Қысса. С. Стальский- Низвер Құрам)
4. Тәйіншілдегі Жадығаттың Қысса шынындағы ғалымдар қасал рахвали.
5. Сұрапанегінде Ҳасанис Хамзаттың нұхса үзіншілге ғана. («Верхасуда Қысса» да «Хизияттың» асаралық құрулда)
6. «Верхасуда Қысса» сағдасында герояздың талық ғындуын батарал?
7. Әзіз әдебиеттің қызынан ғана. (Зайд Абұлғалиб Тұағуров - «Бакьбакқұл»)
8. Дир аниң Қараб жаңуел
9. Диң рұхбай асар ғындуын литератураға героял
10. Обицаеттің пайдаялық дикъя ғындын бажарлуеб ҳалямбы
11. Ҳүндік босуғас ғуда босе, горо босуғас тіор босе. (Күнде)
12. «Затыншыл биңханың, рахым боктарас, бескүншыл лыжын шын ғынчного ҳұр». (Дәст- әбдү үш-қызы Қынадар ұрғапасын асаралық құрулда)
13. Җебеги ғынжеги жағарулаңыл Қысса. (Цы. Хамзаттың «8 марта» қодоңа ахырлаб кейін да Рахим Х. «Мазарулаі» асаралық құрулда)
14. Жақынада Асиятиң образындағы қындар
15. Рұхбай беңгельшілдегі қорыннан Ҳұмараң. (Р.Хамзатовасын «Мазарулаі» абырлаб асаралық құрулда)
16. Рекреял- зақыншылдегі қазина. («Рұнибалда» шынғылшыл асаралық құрулда)
17. Ғынгул магалаоляль уақыбын. («Мазарулаі» руқульар», «Қараңыз ұзараздан», «Мазарулаі» Қысса» асаралық құрулда)

- захмatalъул темаиял творческиял сочинениил хъвазе (жидерго жалтгул халбихъяльул къучалда)
-- учителасул лекциялъул, литературийб критикаалъул, риччиизе бигаял гелмиял макъалабаузул къокъаб жасил
хъвазе

- до яги къиго, лъабго асарада тласан доклад хадуризе
- жинцаго цалараб тъехъалье, бихъарб киноялье, спектаклалье, выставкалье къимат къун бажари ва хъвазе.

Жидецаго цализе кколел асарал:

И.Галихажиев - Назмаби.

Чанкы - Берцинлъияль язазе. Талхлатил ѹокъулей. Рокъул къец

Махимур - Күчдүл

Ятми Эмин - Вукъинесев дүрцаасде. Берцинай. Огъ, гүміру.

Иирчи Гъазахъ - Глакъиласул сабру биххуларо

Батырай - Угъданаглан угъдула. Киналго ургъалаби. Авлакъалда нухъица.

Цо чеглераб нухъа. Огъ, биххаяб дуниял!

Хласан Гузунов - Гүнкікәли кокос цулакъоги. Къуркълиса Щаза. Рокъул күчдүл

Сагид Габиев - Бихъулеб жо гъечо. Мугърузул ихкал

Гъарун Сагидов - Нагагъ гъури пунани

Авар маңылъул ва адабиятальул тлахъазул авторал:

Авар маңылъул

5 класс - Ж. Сәнедов. Чакар Меджидова

6-7 класс- Т.Ахынар Тимбатовиң

8-9 класс –М.М. Муртазалиев М. А. Муртазалиев

Авар адабиат

5 класс – А.Тилбаповиң

Сайыудин Мухтаров

Чакар Меджидова

6 класс – Багыжан Испагиева

Мұхланадрасуя Хәйбұлаев

Найда Хәйбұлаева

7 класс – Мұхланадрасуя Усахов

Мұхланадқаниш Тимбатов

№ н/п	Дарсил тәйпа	Дарсил таіппа	Ларсил мұрад	Сағитазул къада		Реквобе халықтың жекемесі	Планалық къо-моң1	Х1ужоказалық къо-моң1
				Лекция	Практика			
1	1917-1945 сонарда Дағыстанан түркесінен адабият	1	Лекция	1. Дағыстанан түркесінен кинаң ғатолыялдуул нұхде лұбының, жагылдылышаса рорчызы Күдінбай Октябрьдегі революциялық күндері	Лекция лібадатын жекемесі			
2	Хуруханасе насых 1 ат. Тарғы-мегілер. Херлізі ретінен төңөл. Махшаш. Батын	1	Цілийб дарс Малды	1. Цілийб дарс 2. Кілапталып калам шебетіләзаби; 3. Батын цүнінен, беділ алғадағыл аса рорчызы, Цілийб гүйміру гүшилдеп жигарчылы бихизаби	Гүйм. 3-6			
3	Х1абибат ва Ҳәжий	1	Цілийб дарс Малды	1. Трагедиялық хасид Цалдохъбазда лайы; 2. Цалдохъбазасулық алуда бажари борхизаби; 3. Кілапталып калам шебетіләзаби;	Гүйм. 6-12			
4	Чирмакъолол ғарз. Кири. Багдараб рөгөл. Мильтиршодул кеңі. Багдарав партизан	1	Цілийб дарс Малды	1. Дағыстанан түркесінен міллатазул поэзия шебетіләзаби; 2. Кілапталып калам шебетіләзаби;	Гүйм. 12-16			
5	Сұлахаль нұтқы ғабула.	1	Цілийб дарс Малды	1. Революциялық нұхда цілийб ғүшли бихизаби	Гүйм. 16-34			
6	Стал Сүлейман. Эркенлі	1	Цілийб дарс Малды	1. Стал Сүлейманнің қызынан көзінен 2. Эркенлі захматалық, гладамазул рухият бечелілік, захматалық инсанасулық тәдегілділік, захматалық бицине поэтасулық гүйнен бихизаби	Гүйм. 39			
7	Бечелал – чиновник Халықтар	1	Цілийб дарс Малды	1. Цересел тадчаги кочоль каки, захмат-сундулого аслу, толғо нигматазул иши бүкін бихизаби; 2. Цалдохъбазул шалул даража борхизаби	Гүйм. 40 Сочинениелье х1адуризе			

8	Сочиненис Ішаласа Намат - дир хирязв поэт)	1	Цийг дарс	Ішаласа Хамзатил мальварал асаразда тасан жиндрого пикури загъир гавбун, сочинение хъвазе;	Сочиненис лъубийнайзе
9	Ішаласа Хамзат Глиснил Гъбел кеч]	1	Цийг дарс мальи	1. Ішаласа Хамзат- авразул советий литератураяль къуч лъурав рагул устар вуклин льай; 2. Какун беншулеб, беншун какулеб шагирасул сатираяльул аслийг мутърү букин льай. Гъимиги, тал вепъиги, хлачл го какики асаралда жаниб хлантлизабун бутеб кул бихизаби	Гъум. 42
10					
11		1			
12		1			
13	Хіама багъадурлы	1	Цийг дарс мальи	1. Глиси-бикъинаб, гьадингој жоги к'оло глаубун, шин бальартыналь ва гъельие бокъараб гъабияль, гланtab ч'ух или кволн. къалде лъутиналь, балагъанде п'алеб кул; 2. «Гакълу-дебе, щин-нахъе», - ян абураб халкъияб кидиялтул сан гъабич олтыяль къолеб хласил ва Хамзатил насхих ат; 3. Ішалдохбазул п'алдул бажари борхизаби	Гъум. 50-51 Гъум. 51-53. Кесек рек'ехъе лъзабизе
14	Магарадул росабазде ландеккун, Москвайлыг гүнгүтәби	1	Цийг дарс мальи	1. Какун бещияльул гвантиара мисад, Хамзатил коморалбул хасильильул нур букин льай; 2. Ішалдохбазул п'алдул бажари борхизаби; 3. Калзул калам цебегезаби;	Гъум. 54-55
15	Класстун къват исеб плали	1	Класстун къват исеб плали	1. Ішаласа Хамзатил хасиль, мап'альул насхих лъи, беглергы, г'адатгы бихизаби	
16	Маххүл къебельзүхъ Төгъол магдан	1	Цийг дарс мальи	1. Варландале бутеб рокки бихизаби; 2. Ішалдохбазул п'алдул бажари борхизаби;	Гъум. 57-60,67

17	Газиз Иминагаев Дибирги ясги	1	Циыб дарс Малти	
18	Тулман Тагинавизин Бергъенлы нильхъ буқына	1	Циыб дарс Малти	Тулманасле данле къеркъезе тадамал ах изэ поэтасул бугеб гъунар бихизаби; Рагъда бергъенлы нильхъ буқынада рак] чеј бихизаби;
19	Эфенди Калиев Гуч	1	Циыб дарс Малти	1. Эфенди Калиевасул гүмурчылъул ва харакатчилийтүл хакъялъулъ къокъабго баян къей. 2. «Гуч» абураб бутгайтбул илея ва образал палдохъбазада лъай; 3. Цалдохъбазул цалул бажари борхизаби;
20	Дида биччана	1	Циыб дарс Малти	1. «Зах! маталь иинсан бердин гъавула», -абурал рагъбазул малти на биччизаби;
21	Абуталип Гъапуров Баси	1	Циыб дарс Малти	1. Абуталип Гъапуровасул гүмурчылъул ва творчествояльтул хакъялъуль баян къей; 2. До-до гъитинаб зарал гъукъизеян гадамаз, күудиб камияль каву рагъун батула; 3. Цалдохъбазул цалул бажари борхизаби;
22	Абумуслим Жафаров Чагоюл руқъуларо	1		1. Абумуслим Жафаровасул гүмурчылъул ва творчествояльтул хакъялъуль къокъаб баян къей; 2. Поэмийтуль рагъул тема рагъи;
23	Куркбали ругеб хъачагъ	1	Циыб дарс Малти	1. «Куркбали ругеб хъачагъ» (шебеккүн малвараб «Сих! ирад ци» абураб бутлаги дандекъан, анализ
24	Расул Хамзатов Хъулбузул Хлакъальбуль	1	Циыб дарс Малти	1. Расул Хамзатовасул гүмурчылъул ва творчествояльтул хакъялъуль цалдохъбазул бугеб лъай гаммельзаби;

				2. «Шиванинаг» Гүсүль дүүгө рүкүт бай», -яни айтурлаб абияльбул магъна тарызыз;
25	Васигат	1 Цийб дарс Малти	1 Цийб дарс Малти	1. Расулил творчествоялде рокки ширик инаби; 2. Жиндири ахирисеб мурал затыр табизе шагирас льмими ракгли бишнэльгэ гүйлла бичинаби; 3. Цаддохъбазул цапул бажари борхизаби;
26	Изложение	1 Цийб дарс	1 Цийб дарс Малти	
27	Дун дандчвазе кюола Чүүжүгдэланын къаси. Рокки бацана	1 Цийб дарс Малти	1. Рокки гъаби-саяхь хъвади бүкчин бичичинаби; 2. Цаддохъбазул цалтул бажари борхизаби; 3. Клазул калам шебтезаби	Гүум. 170-172
28	Муса Мухамадов «Бакъласер»	1 Цийб дарс Малти	1. Муса Мухамадовсул хакъальуль баян къей; 2. Къисаяльул идея, аслийл образал риҳизары	Гүум. 206-212
29	«Бакъласер». Чегтераб Гамач	1 Цийб дарс Малти	1. Жакъасел малгаруулазул гүмүрүяльул ва рукла-рахбинчалыг гүйтидаб сурат бихизаби. Советийл гладамазул рухцийб бечельнияде ва бердиннэйилде авторас къөлөб бүтөб кълавар бихизаби; 2. Цаддохъбазул цалтул бажари борхизаби;	Гүум. 212-223
30	Фазу Галиева.	1 Цийб дарс Малти	1. Фазу Галиевальул творчествояльул ва гүмүрүяльул хакъальуль къокьаб баян къей; 2. Жакъасел малгаруулазул гүмүрүяльул ва рукла-	Гүум. 230-238
31	Сочинение	1		
32	Лербентадаса Шимил Харбазласан. Хамальун ана, Хамальун вуссана	1	1. Некесийл ва гъянжесел заралыг гадатал ва гладамазул квешал рагвал какизе хъваларужбанасул машиел бихизаби; 2. Цаддохъбазул цалтул бажари борхизаби;	Гүум. 280-289

			3. Щалдохъабазда калып/калым шебет өзабы
33	Мұхламал Ахмадов. Эркенаб гәләтү	1 Малты	1. Ахмадовасул хәкъялтүл къюктабы башни къей; 2. Гәләктулье къолеб къимат бихъизбизе щалдохъабазде лгай;
34	Хасил гәбәмдүл дарс	1 Класстун Квантисеб шали	3. Гәбигјагадле, Ватланапле рокни циклик инаби 1; Хасил гәбәм; 2. Калам шебет өзабы

Дагыстананальул адабият 11 класс

Лъяялруга бажарияттүл рахъалъ X-XI классазул

Щалдохъабазда шер лъялел тәлабал

- Дағыстананальул литератураидә жаниб XIX гасруяда қарал тарихиял лъутъа-бахъиназул хаслы батизе ва бишине;
- поэтазул асаразул хаслы, милимб литература шебегі өзабийтүльгө гъез лъураб бутла;
- гүрус литератураидүл дарсазда маъзарал литературият теорият- ялбул баянзаса пайды босизе;
- рекрехъе лъазаризе рихлизаруал асарап лъазе.

Щалдохъабазул бажаризе ккода:

- хъваларужъанас рихлизарулел лъутъа-бахъиназул сурат шебеч өзабизе;
- художествияб хаслыти х исабаде босун, маъзарал асараптүл анализ гәбизе;
- хабариял, лирикиял, драматиль асараптагыла раҳлизе;
- асараптүл гүлди, лъутъа-бахъиназул раҳас героязул образал, си- патияб калам дандекъян, асараптүл идея ва художествияб хаслы рағызге гъезул бүтег ківар батизе;
- асараптүл героязул хасият-гәмалалъе кымат къезе, шо яти чанго асараптүл героял дандеккүн, гъезул гәммаал ва хасал рахъал ратизе;
- асараптүл герояздухун, гъенир ккодел лъутъа-бахъиназдухун авторасул бербалағы батизе;
- мальзарал асараптүл къочое росун, авторасул творчествоядылули гъесул рухији дунялаптули хурхен өзаболғе;

I